

3.

Bibliometrija znanstvenih objav Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani za obdobje 2018–2020 skozi dimenzijo spola

Priscila Gulič Pirnat

1. Uvod

Neenakost spolov je vztrajno prisotna v vseh sodobnih družbah. Gre za globalni problem, ki zavira razvoj, produktivnost in gospodarsko rast (Svetovna banka, 2012). Četudi napredujemo pri manjšanju neenakosti med spoloma, so spremembe lahko počasne in znatno variirajo znotraj držav in raziskovalnih področij (LERU, 2012). Med raziskovalnim osebjem v akademskem svetu neravnovesje med spoloma še vedno ostaja. Leta 2015 je bila le tretjina raziskovalnega osebja v EU žensk. Prav tako so ženske premalo zastopane na visokih akademskih delovnih mestih; v letu 2017 je bilo le 27 odstotkov članov uprav raziskovalnih organizacij žensk (Evropska komisija, 2019). Te razlike med spoloma so spodbudile številne študije, ki preučujejo različne vidike neenakosti spolov, na primer študije z uporabo različnih bibliometričnih kazalnikov. Študije so poskušale odkriti zlasti dejavnike, ki povzročajo te neenakosti, povezane z znanstveno uspešnostjo in odmevnostjo. Preučevanje prispevka žensk v znanosti in visokem šolstvu lahko zagotovi vpogled v razlike med spoloma v

znanstvenoraziskovalni dejavnosti in s tem v neravnovesje med spoloma. To nam lahko pomaga razumeti dejavnike, ki povzročajo te neenakosti (Fox, 2005).

Ugotavljanje razlik med spoloma spodbujajo številne študije, ki preučujejo različne vidike neenakosti spolov. Eden izmed načinov ugotavljanja razlik med spoloma je bibliometrična analiza znanstvenih objav z uporabo različnih bibliometričnih kazalnikov, ki jo predstavljamo v prispevku. Bibliometrična študija raziskuje produktivnost in trend ženskih objav na UL FF v odnosu do produktivnosti moških, obseg znanstvenega sodelovanja ter produkcijo objav glede na spol in zaposlitveno strukturo na UL FF.

2 Metodologija

Bibliometrična študija je bila izvedena v obdobju od septembra do novembra 2021 na podlagi izpisov iz Informacijskega sistema o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji (SICRIS) raziskovalne organizacije Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani (UL FF) za obdobje 2018–2020. V naši raziskavi nas torej zanimajo produkcija in trendi objav žensk, zaposlenih na Filozofski fakulteti, v odnosu do produkcije moških, obseg znanstvenega sodelovanja ter produkcija objav glede na spol in zaposlitveno strukturo na Filozofski fakulteti, ki seveda vpliva na ta razmerja. Znanstveni prispevki, povezani z bibliometričnimi indikatorji in spolom, so bili iden-tificirani v vseh treh sklopih. Študije skozi dimenzijo spola so pomembne, saj so razprave o enakosti spolov poleg ugotavljanja stanja v organizaciji (v našem primeru UL FF) pomembne za ohranjanje zdrave in uravnotežene znanosti in družbe nasploh. Ključni izrazi in ključne besede, uporabljene za spol in vsak bibliometrični kazalnik, so prikazani v tabeli 1. Raziskavo smo omejili na tri raziskovalna leta, in sicer od 2018 do 2020, saj bi bila sicer analiza znanstvenih objav glede na spol preobsežna in dolgotrajna. V raziskavo nismo vključili primerjalnih študij, saj v sklopu Univerze v Ljubljani in v širšem slovenskem okolju nismo našli relevantnih. Rezultati so lahko izhodišče za nadaljnje analize spola glede na znanstveno produkcijo na Filozofski fakulteti ter za nadaljnje primerjalne

študije v okviru Univerze v Ljubljani oziroma širše v humanističnih, umetnostnih in družboslovnih vedah.

Kazalnik	Iskalne poizvedbe
Spol	Spol, ženske, moški, seksizem, ženska gibanja, pravice žensk, enakopravnost žensk, enakost spolov, biološki spol, družbeni spol, spolna politika, spolna identifikacija, transseksualnost, materinstvo, politike spolov, spolne kvote, feministični institucionalizem itd.
Bibliometrija	Bibliometrija, scientometrija
Produkcija objav	Znanstvena produkcija, produkcija objav, število objav, raziskovalna produkcija, objave žensk, objave (glede na spol), objave (glede na zaposlitveno strukturo)
Sodelovanje pri objavljanju	Sodelovanje (glede na spol), soavtorstva, število soavtorstev (glede na spol)
Avtorstva pri objavah	Samostojna avtorica, samostojni avtor, prva oziroma vodila avtorica, prvi oziroma vodilni avtor

Tabela 1: Bibliometrični kazalniki, preučeni na podlagi izpisov iz SICRIS-a, identificirani v iskalnih poizvedbah za obdobje 2018–2020 v raziskovalni organizaciji UL FF.

Bibliometrična vrednotenja povzročajo nemalo težav ne le samim raziskovalkam in raziskovalcem, temveč tudi bibliotekarkam in bibliotekarjem, ki se ukvarjajo s takšnimi kvantitativnimi raziskavami in analizami. Izzive in omejitve pri analizi objav z bibliometrično metodo in s tem tudi primerjalne analize v humanističnih in družboslovnih vedah bi v petih točkah najboljše povzeli z ugotovitvami A. J. Nederhofa (2006):

1. Nacionalna ali regionalna usmerjenost: Humanistične, umetnostne in družboslovne vede (v nadaljevanju HASS – *Humanist, Artist and Social Science*) obravnavajo vprašanja, ki so pomembna na omejenem geografskem področju. Jezik ima ključno vlogo, saj angleščina ni v vseh disciplinah *lingua franca*. Večina znanstvenic in znanstvenikov

HASS ved zato objavlja v več kot enem jeziku, mednarodni jeziki se med disciplinami razlikujejo in niso omejeni na angleščino.

2. HASS vede objavljajo v različnih vrstah publikacij. Še vedno so najbolj cenjene izdaje monografij oziroma knjig, vendar tudi objave revijalnih člankov pridobivajo pomen. Knjige v glavnem niso zajete v prevladujočih zbirkah podatkov, kot sta Web of Science in Scopus, pokritost je še vedno nizka in tehnične pomanjkljivosti ovirajo uporabo evalvacijske bibliometrije.
3. Publikacije HASS vsebujejo pomemben delež citatov, starejših od pet, deset ali celo petnajst let. To pomeni, da se zastarelost člankov, torej ko se članek ne citira, doseže veliko pozneje kot na primer pri objavah STEM (*Science, Technology, Engineering and Medicine*).
4. Pri STEM disciplinah so raziskovalni projekti in raziskovalne skupine prevladujoča oblika znanstvenega raziskovanja, medtem ko so raziskave v HASS vedah pogosto osredotočene na idejo enega samega znanstvenika oziroma znanstvenice. Samostojno avtorstvo je še vedno prevladujoče, vendar se delež soavtorstev povečuje tudi v HASS vedah.
5. Objave HASS so v nasprotju z objavami STEM pogosteje namenjene neznanstveni javnosti zaradi neposrednejše izmenjave z družbo kot tako. Drugače kot pri patentih ali drugih interakcijah z industrijo interakcije s širšo družbo ne vodijo do citatov, ki bi lahko bili predmet nadaljnjih obdelav. Meje med znanstvenim in neznanstvenim delom pogosto niso povsem jasne.

V kontekstu zapisanega smo v prvem sklopu pripravili bibliometrijo objav na UL FF v obdobju 2018–2020 na podlagi analize, prvič, odnosa med spolom in številom avtorskih objav, drugič, deleža sodelovanja (soavtorstva) glede na spol, in tretjič, števila objav glede na spol in zaposlitveni status.

3 Znanstvene objave glede na spol in tipologijo objav

V SICRS-ovih izpisih znanstvenih del UL FF v obdobju 2018–2020 je za beleženo 2.478 objav, in sicer 793 v letu 2018, 878 v letu 2019 in 807 v letu 2020. Bibliometrična analiza objav je bila izvedena na podlagi tipologije objav po spolu in kategoriji avtorstva. Za našo analizo so bila relevantna naslednja avtorstva: samostojna avtorica (ženska), samostojni avtor (moški) – v objavi naveden en avtor, avtorica; prvonavedena oziroma vodilna avtorica (1. ženska), prvonavedeni oziroma vodilni avtor (1. moški), kjer imamo v eni objavi navedenih več avtorjev, avtoric.

Od 2.478 objav je bilo 44 odstotkov izvirnih znanstvenih člankov, 34 odstotkov samostojnih znanstvenih sestavkov oziroma poglavij v monografijah, 12 odstotkov objavljenih znanstvenih prispevkov na konferencah, 7 odstotkov znanstvenih monografij, preostali 3 odstotki so razvrščeni znotraj preostalih tipologij, kot je razvidno v tabeli 2.

Tabela 2 pokaže še nekaj. Pri tipologiji 1.01 – izvorni znanstveni članek v obdobju 2018–2020 – beležimo 391 objav samostojnih avtoric in 291 objav samostojnih avtorjev, medtem ko imamo prvonavedene avtorice oziroma vodilne avtorice pri 273 objavah, prvonavedene avtorje oziroma vodilne avtorje pa pri 134 objavah. Pri tipologiji 1.08 – objavljeni znanstveni prispevek na konferenci – beležimo 102 objavi samostojnih avtoric ter 54 objav samostojnih avtorjev, medtem ko imamo 85 objav prvonavedenih avtoric ter 47 objav prvonavedenih avtorjev. Pri tipologiji 1.16 – samostojni znanstveni sestavek ali poglavje v monografski publikaciji – beležimo samostojne avtorice pri 323 objavah, samostojne avtorje pri 287 objavah, vodilne avtorice pri 163 objavah ter vodilne avtorje pri 66 objavah. Pri tipologiji 2.01 – znanstvena monografija – beležimo 36 znanstvenih monografij samostojnih avtoric, 64 znanstvenih monografij samostojnih avtorjev ter 32 znanstvenih monografij, pri katerih je prva navedena soavtorica ženska, in 32 znanstvenih monografij, pri katerih je prvi navedeni soavtor moški. Pri vseh tipih objav razen pri znanstvenih monografijah torej prednjačijo avtorice, kar je nekoliko v nasprotju s študijami, ki kažejo, da se je produkcija znanstvenic v covidnem obdobju zmanjšala.

TIP	2		0		1		8		2		0		1		9		2		0		2		0	
	ŽENSKA	MOŠKI	1.ŽENSKA	1.MOŠKI	ŽENSKA	MOŠKI	1.ŽENSKA	1.MOŠKI	ŽENSKA	MOŠKI	1.ŽENSKA	1.MOŠKI	ŽENSKA	MOŠKI	1.ŽENSKA	1.MOŠKI	ŽENSKA	MOŠKI	1.ŽENSKA	1.MOŠKI	ŽENSKA	MOŠKI	1.ŽENSKA	1.MOŠKI
1.01.	139	101	91	30	128	94	83	50	124	96	124	96	124	96	99	54	99	54	99	54	99	54	99	54
1.02.	6	7	2	1	4	6	4	4	8	7	8	7	8	7	7	2	7	2	7	2	7	2	7	2
1.03.	0	1	3	1	0	2	0	3	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1
1.06.	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.08.	47	19	30	19	30	15	37	16	25	20	25	20	25	20	18	12	25	20	18	12	25	20	18	12
1.16.	87	92	36	21	123	128	60	25	113	67	113	67	113	67	67	20	113	67	67	20	113	67	67	20
1.26.	1	0	0	9	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	3	1	0	0	3	1	0	0	3	1
2.01.	9	12	4	19	10	32	13	7	17	20	32	13	7	17	15	6	17	20	15	6	17	20	15	6
2.18.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.20.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.27.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.28.	0	0	0	1	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skupaj člankov	292	232	168	101	296	280	197	105	289	211	289	211	289	211	211	96	289	211	211	96	289	211	211	96

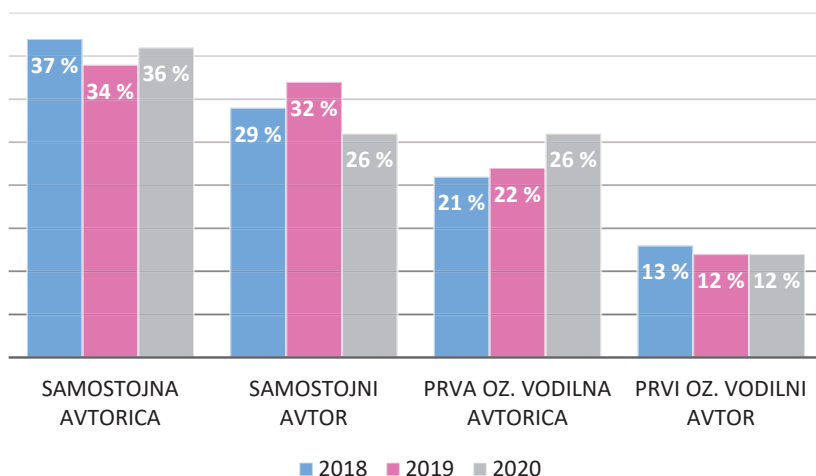
Tabela 2: Bibliometrija objav po spolu in tipologiji del na UL FF, 2018–2020

4 Znanstvene objave glede na spol in avtorski položaj

V literaturi, ki razlike med spoloma preučuje z vidika znanstvenega sodelovanja, je opaziti predvsem tri teme. To so vpliv spola na število sodelavcev, sodelovanje med moškimi in ženskami ali znotraj spola ter mednarodno sodelovanje (Dehdaridad, 2021). Večina študij kaže, da naj bi moški v primerjavi z ženskami bolj sodelovali in da naj bi imeli večji krog sodelavk oziroma sodelavcev kot ženske (Bozeman in Corley, 2004; Lee in Bozeman, 2005). Študije so bile izvedene v disciplinah STEM in ekonomiji in so morda samo delno relevantne za področje humanističnih ved. Druge študije kažejo večje sodelovanje žensk in tudi obsežnejši krog sodelavk oziroma sodelavcev v primerjavi z moškimi kolegi (Bozeman in Gaughan, 2011; Abramo, D'Angelo in Murgia, 2013). Rezultate so povezali prav z višjim deležem večavtorskih objav pri ženskah. Nekaj študij pa v sodelovanju med spoloma ne omenja pomembnejših razlik (Hunter in Leahy, 2008; Savic idr., 2018). Zanimiva študija, ki bi jo lahko spodbudili spodnji grafi, bi bila analiza sodelovanja glede na spol znotraj večavtorskih objav.

V skladu z grafom 1 so bili pri izračunu deleža objav po spolu na Filozofski fakulteti v letih 2018–2020 upoštevani SICRIS-ovi izpisi raziskovalne organizacije UL FF za vse tipologije objav, kot je razvidno iz tabele 2; objave so bile analizirane glede na kategorije avtorstev, ki so za našo raziskavo relevantne: samostojna avtorica (ženska), samostojni avtor (moški), kjer je v objavi naveden en avtor, avtorica; prvonavedena oziroma vodilna avtorica (1. ženska), prvonavedeni oziroma vodilni avtor (1. moški), kjer imamo v objavi navedenih več avtorjev, avtoric. Delež objav samostojnih avtoric je višji od deleža objav samostojnih avtorjev, pri čemer ni bil upoštevan zaposlitveni status glede na spol. Precej višjo razliko v deležu objav z vidika sodelovanja z drugimi avtoricami oziroma avtorji opazimo pri vodilnih avtoricah v primerjavi z vodilnimi avtorji.

V covidnem letu 2020 so raziskovalne dejavnosti po svetu doživljale omejitve, odvisno od širjenja okužb, obsega družbenih omejitev in specifičnosti raziskovalne discipline. Poleg tega je sprejetje dela na daljavo, zlasti na univerzah in javnih raziskovalnih ustanovah, ob zaprtju osnovnih in srednjih šol povzročilo znatno povečanje delovne

Graf 1: Deleži objav po spolu in vrsti avtorstva na UL FF v letih 2018–2020

obremenitve znanstvenic in znanstvenikov doma, kar bi seveda lahko vplivalo na različno raziskovalno produkcijo glede na spol. Pravzaprav bi se vključenost žensk v družinske obveznosti, predvsem pri skrbi za otroke, lahko spremenila zaradi prisotnosti moških doma. Moški se lahko soočajo z več motnjami pozornosti in s povečanjem domačih obveznosti, ko so v domačem okolju (Schiebinger in Gilmartin, 2010). Zanimiv je podatek, da se je delež prvih oziroma vodilnih avtoric v večavtorskih objavah, ki kaže na povečano sodelovanje z drugimi avtoricami, avtorji, povečal ravno v prvem covidnem letu; pri prvih oziroma vodilnih avtorjih pa je delež objav z vidika sodelovanja v letu 2020 ostal enak kot v letu poprej. Ravno tako beležimo v letu 2020 višji delež objav samostojnih avtoric. To je sicer nekoliko presenetljivo glede na to, da so nekatere študije pokazale povečano obremenitev žensk med epidemijo. Po rezultatih lahko domnevamo, da je vzrok za večji delež objav pri ženskah v covidnem letu morda razbremenitev pri družinskih obveznostih, pomoč moških oziroma drugih članov širše družine pri skrbi za otroke ter manjši obseg birokratskih službenih obveznosti v prvem polletju leta 2020, vendar bi bilo treba to preveriti z dodatno študijo.

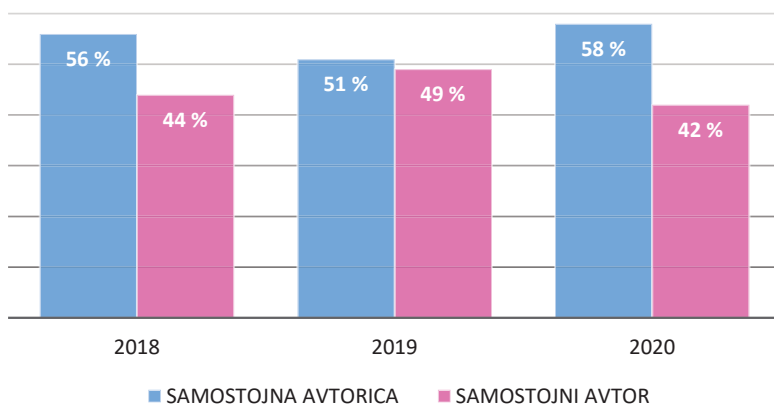
5 Objave glede na spol in avtorski položaj

Nekatere študije kažejo, da so pri večavtorskih objavah ženske premalo zastopane kot prve oziroma vodilne avtorice. Larivière in drugi (2013) so ugotovili, da moški prevladujejo v znanstveni produkciji pravzaprav v vseh državah. V svetovnem merilu izvedena analiza znanstvenih publikacij iz različnih disciplin ugotavlja, da so ženske manj zastopane kot prve avtorice. Poleg tega sta bila na en članek s prvo avtorico napisana dva članka s prvim avtorjem. Ugotovili so tudi, da južnoameriške in vzhodnoevropske države kažejo večjo enakost spolov. Le devet držav na svetu je izkazovalo prevlado žensk po deležu avtorstva, in sicer Makdonija, Šrilanka, Latvija, Bosna in Hercegovina ter Ukrajina. Države z visoko stopnjo prevlade moških po deležu avtorstva pa so, nepresenetljivo, Savdska Arabija, Iran, Japonska, Jordanija, Združeni arabski emirati, Kamerun, Katar in Uzbekistan (Larivière in dr., 2013). Druga skupina študij je pokazala, da se ženske pogosteje pojavljajo na začetku avtorskih navedb in manj na koncu; zadnje je velikokrat povezano z delovno dobo in raziskovalno odličnostjo (Dehdarirad, 2020). Kljub obstoju razlik med spoloma so nekatere študije odkrile zmanjševanje razlik med spoloma z vidika položaja avtorstev v objavah in povečanje prisotnosti žensk na ključnih avtorskih položajih. V analizi člankov iz podatkovne baze JSTOR, objavljenih v letih 1990–2012, so West idr. (2013) ugotovili, da so bile ženske pred letom 1990 bistveno premalo zastopane kot prvonavedene avtorice, vendar se je po letu 1990 ta vrzel skoraj zapolnila. Tudi druge študije ugotavljajo porast zastopanosti žensk kot prvonavedenih oziroma vodilnih avtoric in kot možni vzrok navajajo povečanje števila žensk na znanstvenih področjih, v uredništvih in na vodilnih položajih (Aguilar, 2019).

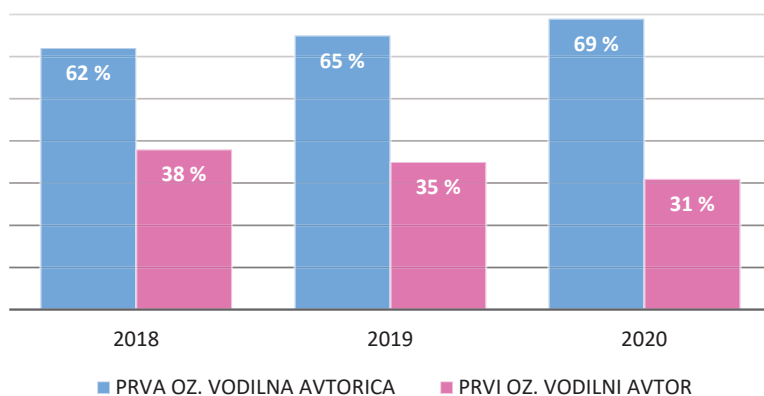
Grafa 2 in 3 prikazujeta delež objav po spolu glede na avtorski položaj v obdobju 2018–2020. Položaj avtorstev navajamo skupaj s številom znanstvenih objav, pridobljenih iz izpisov SICRIS. V letu 2018 beležimo 292 objav samostojnih avtoric, 232 objav samostojnih avtorjev, 168 objav prvonavedenih oziroma vodilnih avtoric ter 101 objavo prvonavedenih oziroma vodilnih avtorjev; v naslednjem letu 296 objav samostojnih avtoric, 280 objav samostojnih avtorjev, 197 objav prvonavedenih oziroma vodilnih avtoric in 105 objav prvonavedenih oziroma vodilnih avtorjev;

v letu 2020 pa 289 objav samostojnih avtoric, 211 objav samostojnih avtorjev, 211 objav prvonavedenih oziroma vodilnih avtoric in 96 objav prvonavedenih oziroma vodilnih avtorjev.

Ti podatki kažejo pozitiven trend naraščanja objav žensk kot prvonavedenih oziroma vodilnih avtoric in obraten trend pri objavah moških kot prvonavedenih oziroma vodilnih avtorjev. Kot smo že omenili, ta ugotovitev sicer odstopa od ugotovitev študij, ki so pokazale povečane domače obremenitve žensk med epidemijo, zato bi bilo treba z dodatno študijo ugotoviti, kakšni bi bili lahko vzroki.

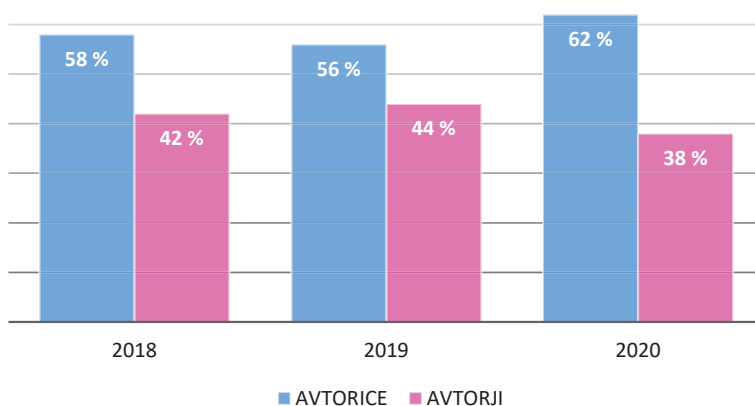
Graf 2: Deleži samostojnih avtorstev po spolu na UL FF v letih 2018–2020

Graf 3: Deleži prvih oziroma vodilnih avtorstev po spolu na UL FF v letih 2018–2020

6 Objave glede na spol v obdobju 2018–2020

Graf 4 prikazuje deleže objav po spolu glede na vse tipologije objav v letih 2018–2020 in ne glede na avtorske položaje. Podatke smo črpali iz SICRIS-ovih izpisov znanstvenih del naše raziskovalne organizacije za vsa tri leta in jih obdelali glede na dimenzijo spola. V letu 2020 opazimo skokovit porast v deležu objav žensk in precejšen upad v deležu objav moških. Večina svetovnih študij ugotavlja, da ko so raziskovalke in raziskovalci ob začetku pandemije koronavirusa prešli na delo od doma, se je število prispevkov v revijah na splošno povečalo. Glede deležev objav po spolu v covidnem letu pa so si študije precej različne, saj se deleži izredno razlikujejo glede na znanstvene discipline. V nedavni raziskavi v ZDA in Evropi (Myers in dr., 2020) so znanstvenice med pandemijo covid-19 poročale o pet odstotkov večjem zmanjšanju raziskovalnega časa kot njihovi kolegi znanstveniki. Pri znanstvenikih z vsaj enim otrokom, starim pet let ali mlajšim, je bil upad raziskovalnega časa celo 17-odstoten. Avtorji so opozorili, da so za majhne otroke po navadi skrbele ženske. Veliko obsežnejša globalna raziskava, v kateri je sodelovalo približno 20.000 znanstvenikov, je potrdila te ugotovitve: akademičarke z otroki so poročale o nesorazmernem skrajšanju raziskovalnega časa, tako glede na moške kot glede na ženske brez otrok in glede na moške akademike z otroki (Deryugina in dr., 2021). Prav tako podatki o zgodnjih oddajah revij kažejo, da pandemija covid-19 nesorazmerno zmanjšuje raziskovalno produkcijo žensk (Abramo, 2022).

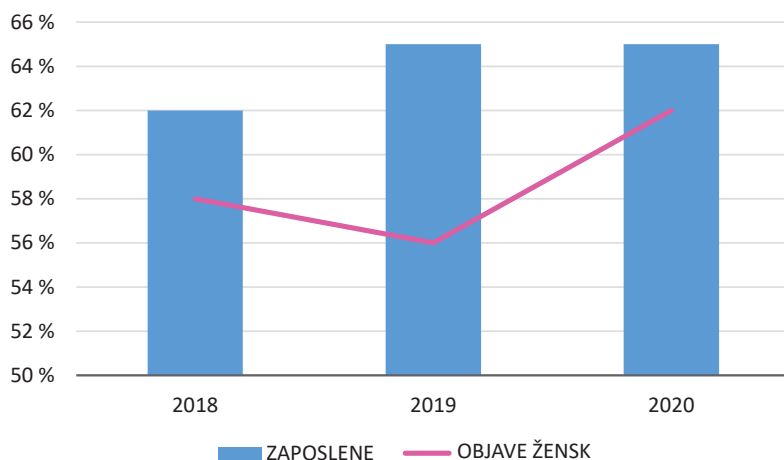

Graf 4: Deleži objav po spolu na UL FF v letih 2018–2020

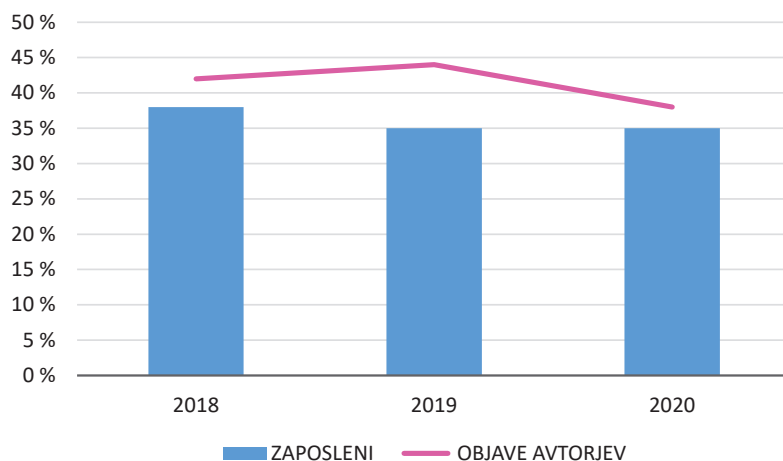
7 Znanstvene objave glede na spol in zaposlitveno strukturo na UL FF

Pri grafih 5 in 6 smo podatke črpali iz SICRIS-ovih izpisov znanstvenih del raziskovalne organizacije Filozofska fakulteta za leta 2018–2020. Pridobljene deleže objav po spolu smo združili z deleži zaposlenih na Filozofski fakulteti glede na spol in kategorijo delovnega mesta, pri čemer smo smiselno vključili naslednje kategorije delovnih mest: asistent, asistent z doktoratom, mladi raziskovalec, raziskovalec, visokošolski učitelj, učitelj slovenščine na tuji univerzi, visokošolski učitelj lektor, visokošolski učitelj predavatelj, znanstveni sodelavec, višji znanstveni sodelavec, znanstveni svetnik. Preostale kategorije, ki jih v raziskavo nismo vključili, zadevajo strokovne službe, tehnične službe ipd. Na Filozofski fakulteti je med vsemi zaposlenimi dve tretjini žensk, kar je pogost pojav v disciplinah HASS.

Še vedno pa so ženske premalo prisotne v številnih drugih disciplinah, čeprav se delež žensk v akademskem svetu povečuje. Nekatere znanosti naj bi bile bolj »žensko usmerjene« – zdravstvena nega, babištvo, izobraževanje, socialno delo in bibliotekarstvo. V nekaterih znanostih pa še vedno prevladujejo moški – v vojaški znanosti, strojništvu, robotiki, aeronavtiki, fiziki, računalništvu in informatiki, medicini itd. (Halevi, 2019).

Graf 5: Deleži avtorstev žensk glede na njihove deleže med zaposlenimi na UL FF

Graf 6: Deleži avtorstev moških glede na njihove deleže med zaposlenimi na UL FF

Iz grafov 5 in 6 lahko razberemo, da imajo glede na zaposlitveno strukturo po spolu moški višji delež produkcije znanstvenih objav od deleža produkcije znanstvenih objav žensk, in sicer v vseh treh raziskovalnih letih. To bi lahko pomenilo, da je znanstvena produkcija žensk na Filozofski fakulteti vendarle vsaj nekoliko zaznamovana s kontekstom spola. Glede na ugotovitve nekaterih predhodnih študij to tudi ni presenetljivo. Nekateri raziskovalci (Kyvik in Teigen, 1996) so namreč že pred leti ugotavljali, da začnejo ženske karierno pot nekoliko kasneje od moških in da se njihova pot precej razlikuje od poti moških. Karierne poti se pričnejo glede na spol razlikovati med doktorskim študijem in v podoktorskih letih. Zdi se, da moški več objavljajo, medtem ko ženske porabijo več časa za skrb za družino in njene člane. Nosečnost, porodniški dopust ter nega in skrb za otroke, ki še vedno večinoma padejo na ramena žensk, ustvarjajo velike razlike pri objavljanju moških in žensk. Tudi ko se ženske vrnejo na delo kot raziskovalke oziroma znanstvenice, potem ko so se več let posvečale družini, niso v zavirljivem položaju, saj morajo nadoknaditi zamujeni čas. Sociološka obravnava bi lahko razložila vrzel v produktivnosti, ki se med spoloma pojavlja v zgodnjih fazah kariere, vendar ne daje popolne razlage vrzeli v objavah v kasnejših letih (Kyvik in Teigen, 1996).

Slabši uspeh žensk v znanosti so torej v preteklosti pripisovali poskusom združevanja znanstvene kariere in skrbi za družino, čeprav so

po drugi strani številne študije to domnevo ovrgle. Cole in Zuckerman (1992) sta ugotovila, da se znanstvenicam raziskovalna produktivnost po rojstvu prvega otroka celo poveča. Znanstvena produktivnost je odvisna od številnih dejavnikov, kot smo že ugotovili tudi v naši študiji, zato je včasih težko najti prave vzroke za razlike, ki jih jasno pokažejo empirični podatki (Cole in Zuckerman, 1992). Te vzroke bi bilo za Filozofsko fakulteto vsekakor treba dodatno proučiti.

8 Zaključek

Z bibliometrično študijo smo raziskali produkcijo in trende objav žensk, ki so zaposlene kot raziskovalke in predavateljice na Filozofski fakulteti, v odnosu do moške produkcije, obseg znanstvenega sodelovanja ter produkcijo objav glede na spol in zaposlitveno strukturo na Filozofski fakulteti. Študija je pokazala, da prevladujejo objave žensk v primerjavi z moškimi objavami, tako z vidika enoavtorskih kot tudi večavtorskih objav. Opaziti je tudi pozitiven trend objav žensk v obdobju 2018–2020, posebno plodno je bilo covidno leto. Poleg tega je študija pokazala, da ženske raje sodelujejo kot soavtorice in pogosteje objavljajo v večavtorskih objavah kot moški. Z vidika zaposlitvene strukture na Filozofski fakulteti pa je študija pokazala manjši delež objav žensk v primerjavi z objavami moških. Ker v literaturi najdemo ugotovitve, da lahko na manjši delež objav žensk vplivajo številni dejavniki, kot so različne karijerne poti žensk in moških, različna vpetost v družinsko življenje, neenaka skrb za otroke itd., sami pa nismo ugotavljali dejavnikov vpliva, bi se kazalo v prihodnjih študijah posvetiti tudi temu vprašanju.

Literatura in viri

Abramo, G., D'Angelo, C. A., in Murgia, G. 2013. Gender differences in research collaboration. *Journal of Informetrics*, 7(4): 811–822.

Abramo, G., D'Angelo, C. A., in Mele, I. 2022. Impact of Covid-19 on research output by gender across countries. *Scientometrics*, 27. januar: 1–16. <https://doi.org/10.1007/s11192-021-04245-x>, <https://link.springer.com/article/10.1007/s11192-021-04245-x>.

Aguilar, I. N., Ganesh, V., Mannfeld, R., Gorden, R., Hatch, J. M., Lunsford, S., Whipple, E. C., Loder, R. T., in Kacena, M. A. 2019. Authorship trends over the past 30-years in the Annals of Biomedical Engineering. *Annals of Biomedical Engineering*, 47(5): 1171–1180.

Bozeman, B., in Corley, E. 2004. Scientists' collaboration strategies: implications for scientific and technical human capital. *Research Policy*, 33(4): 599–616.

Bozeman, B., in Gaughan, M. 2011. How do men and women differ in research collaborations? An analysis of the collaborative motives and strategies of academic researchers. *Research Policy*, 40(10): 1393–1402.

Dehdaridad, T. 2021. Gender and bibliometrics: a review. V: *Handbook bibliometrics*, Ball, R., ur. De Gruyter, str. 335–364.

Deryugina, T., Shurchkov, O., in Stearns, J. 2021. COVID-19 disruptions disproportionately affect female academics. *AEA Papers and Proceedings*, 111: 164–168.

Evropska komisija. 2019. She Figures 2018. Directorate-General for Research and Innovation. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9540ffa1-4478-11e9-a8ed-01aa75ed71a1>.

Fox, M. F. 2005. Gender, Family Characteristics, and Publication Productivity among Scientists. *Social Studies of Science*, 35(1): 131–150.

Halevi, G. 2019. Bibliometric studies on gender disparities in science. V: *Springer Handbook of Science and Technology Indicators*, Glaenzel, W., ur. Springer, str. 563–580. https://doi.org/10.1007/978-3-030-02511-3_21.

Hunter, L., in Leahey, E. 2008. Collaborative research in sociology: trends and contributing factors. *The American Sociologist*, 39: 290–306. <https://doi.org/10.1007/s12108-008-9042-1>.

Jogan, M. 1997. Položaj znanstvenic v Sloveniji: univerza – docentke in asistentke: poročilo raziskovalne naloge. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

Južnič, P. 1998. Bibliotekarstvo in bibliometrija. V: *Zbornik razprav: 10 let Oddelka za bibliotekarstvo 1987–1997*, Urbanija, J., ur. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, str. 189–200.

Kyvik, S., Teigen, M. 1996. Child care, research collaboration, and gender differences in scientific productivity. *Science, Technology, & Human Values*, 21(1): 54–71.

Larivière, V., Ni, C., Gingras, Y., Cronin, B., in Sugimoto, C. R. 2013. Bibliometrics: global gender disparities in science. *Nature*, 504: 211–213.

Lee, S., in Bozeman, B. 2005. The Impact of Research Collaboration on Scientific Productivity. *Social Studies of Science*, 35(5): 673–702.

League Of European Research Universities (LERU). 2012. Women, research and universities: excellence without gender bias Universities. League of European Research.

Mur, B. 2002. Odmevnost objav raziskovalnega dela in spol avtorjev. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Mur, B. 2008. Spol in starost raziskovalcev v odnosu do znanstvene produktivnosti: bibliometrijski pristop, magistrsko delo. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Myers, K. R., Tham, W. Y., Yin, Y., Cohodes, N., Thursby, J. G., Thursby, M. C., Schiffer, P., Walsh, J. T., Lakhani, K. R., in Wang, D. 2020. Unequal effects of the COVID-19 pandemic on scientists. *Nature Human Behavior*, 4: 880–883.

Načrt za uveljavljanje enakosti spolov. 27. 5. 2020. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. <https://www.ff.uni-lj.si/fakulteta/enakost-spolov>.

Nederhof, A. J. 2006. Bibliometric monitoring of research performance in the social sciences and the humanities: A review. *Scientometrics*, 66(1): 81–100.

Peteh, M. 2020. Bibliometrijska analiza objavljanja raziskovalnih skupin na področju gozdarstva, lesarstva in papirništva, doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Savic, M., Ivanovic, M., Radovanovic, M., in Surla, B. D. 2018. Gender-based analysis of intra-institutional research productivity and collaboration. *Fundamenta Informaticae*, 162(4): 237–258.

Schiebinger, L., in Gilmartin, S. K. 2010. Housework is an academic issue: how to keep talented women scientists in the lab, where they belong. *Academe*, 96: 39–44. <http://www.aap.org/article/housework-academic-issue#.VoEY8PnhDs0>.

Svetovna banka. 2012. World development report: gender equality and development. https://reliefweb.int/report/world/world-development-report-2012-gender-equality-and-development?gclid=Cj0KCQiAybaRBhDtARIsAIEG3kk684m50oni1OzUXrUTWgQeBBGvtJ6Etc5JzAiEfmsPksFOcMgxNXAaAuc9EALw_wcB.

West, J. D., Jacquet, J., King, M. M., Correll, S. J., in Bergstrom, C. T. 2013. The role of gender in scholarly authorship. *PLOS ONE*, 8, e66212. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0066212>.